

Sotaorpo Pekka Perä

Kaatuneitten muistopäivänä 17.5.2020

Aloitan psalminkirjoittajan sanoin: "Arpa lankesi minulle ihanasta maasta ja kaunis on minun perintöosani". Se ihana maa ja perintöosa, joka meille on maailman kansojen joukossa annettu, ei ole tullut itsestään. Se on vaatinut paljon verta, hikeä ja kyyneleitä. Viime sotiemme seurauksena silloisesta 3,5 miljoonan kansasta kuoli 93 563 ihmistä.

Haavoittuneita oli noin 200 000, joista pysyvästi vammautui 94 000 ihmistä.

Sotaleskeksi jäi 30 000 naista ja yli 50 000 lasta sotaorvoksi.

Rauhanehdoissa Suomi joutui luovuttamaan 12 % tasavallan maapinta-alasta.

Kansamme historia on varsin sotaisia. Olemme joutuneet sotiin niin Ruotsin kuin Venäjän alaisuudessa. Kansallisen selviytymisen ja itsenäisen Suomen näkökulmasta kuitenkin vuosien 1918 ja 1939 - 45 sodat ovat erityisasemassa. Mainituissa kansallisissa koettelemuksissa on muotoutunut suomalaisten asema, arvomaailma ja kansallinen puolustustahto.

27.4.1945 pitkään kestänyt sota oli lopultakin ohi. Suomi sai sodassa torjuntavoiton. Neuvostoliiton tavoite liittää Suomi valtakuntaansa ei toteutunut. Kansallisella yhtenäisyydellä, sitkeällä taistelulla, kotirintaman uhrautumisella ja tulevaisuuden uskolla selvittiin.

Välillä oli aikakausi, jolloin veteraanisukupolven työlle ja itsenäisyyden eteen tehdyille uhrauksille ei osattu antaa niille kuuluvaa arvostusta. Nuoremmalta sukupolvelta ei löytynyt ymmärrystä tai kunnioitusta suomalaisille taistelijoille ja kotirintamalla uhrautuvaa työtä tehneille. Myös poliittinen tilanne ja yleinen mielipide kehittyivät niin, että veteraanisukupolven merkitystä vähäteltiin. Tämä oli raskasta aikaa erityisesti rintamalla sodan kauhut kokeneille veteraaneille.

Onneksi tilanne on muuttunut. Nykysukupolvet arvostavat ja tuntevat suurta kiitollisuutta veteraaneja kohtaan. He ovat kunniakansalaisia keskuudessamme. Sotiemme veteraanien työn kunnioittamiselle ja viestin viemiselle tuleville sukupolville läheisin ja osaavin ryhmä on sotaorvot. Meissä elää syvällä todellinen kokemus sodan tuomista menetyksistä. Suuri kiitollisuus kohdistuu sotaleskiäitiemme käsittämättömään vahvuuteen yksinhuoltajina.

Talvi- ja jatkosota sekä niitä seurannut Lapin sota koskettivat koko kansaamme traagisella tavalla. Viisi sodan vuotta, raskas Moskovan rauha, sotakorvaukset, liittoutuneiden valvontakomissio sekä poliittisten olojen vakiinnuttaminen edellyttivät pieneltä kansakunnalta voimia, yhteistyötä ja tinkimistä hyvinvoinnin odotusten eduista.

Suuri jälleenrakennusurakka oli aloitettava välittömästi, vaikka kaikesta oli pulaa. Noin 422 000 evakkoa joutui jättämään kotiseutunsa ja kotinsa. Mieron tie oli varmasti raskas, sillä oli pakko muuttaa ja juurtua uusiin oloihin. Evakot oli asutettava ja rintamalta palaaville oli lunastettava lupaus maan ja oman kodin saantiin. Suomi jälleenrakennettiin ja nostettiin kehittyneiden kansankuntien joukkoon.

Sotainvalidit joutuivat uhraamaan terveytensä.

Sotaveteraaneille meni rintamalla paras nuoruus ja se vaikutti tulevaisuuden suunnitelmiin usein hyvin ratkaisevasti. Sotaorvot menettivät isänsä ja monet jäivät täysin orvoiksi. Heiltä jäi kokematta isän antama miehinen malli ja kasvattajan tuki puhumattakaan taloudellisesta menetyksestä. Sotalesket joutuivat suuresta surusta huolimatta ottamaan perheissä sekä isän että äidin roolin. Kotirintamalla suuren panoksen antoivat lotat, naiset, lapset ja vanhempi ikäluokka. Kaikkien oli kestävä ja mentävä eteenpäin.

Kohdaltani voin kertoa, että isäni kaatui 22 vuoden ikäisenä Lapin sodassa Kemin Karihaarassa 7.10.1944. Kaksi yötä ja päivän kestäneissä taisteluissa kaatui 59 suomalaista sotilasta. Isän kaatuessa olin vuoden ja kolmen kuukauden ikäinen. Siskoni syntyi kaksi kuukautta isän kuoleman jälkeen jouluaattona.

Äitini jäi sotaleskeksi alle 20 vuoden ikäisenä kahden lapsen kanssa, mutta elämän oli jatkuttava suuresta surusta huolimatta.

Tiedon kaatumisesta toi yleensä pitäjän kirkkoherra. Koska Pudasjärvellä kaatumisia tapahtui paljon ja pitäjä on laaja, niin kirkkoherra ei ehtinyt kaikkia suruviestejä hoitaa. Isäni kaatumisesta viestin toi kylän piirimies Harjun talon isäntä. Myöhemmin tuli postissa sururisti ja Mannerheimin allekirjoittama koruton ilmoitus kaatumisesta.

Syntymäpitäjääni Pudasjärveä sodat koetteli ankarasti. Sankarihaudassa lepää 417 kaatunutta. Sotaleskeksi jäi 156 naista ja sotaorvoksi 381 lasta.

Suru koski laajasti koko pitäjää, joten kanssaihmissä oli paljon, mikä osaltaan lienee helpottanut surutyötä.

Suuri surupäivä koettiin Pudasjärvellä 17.elokuuta 1941, jolloin haudattiin Kiestingin kuoleman kukkulan taisteluissa kaatuneen 37 sankarivainajan ruumiit. Siunausta toimittavan kirkkoherran sanat "maasta sinä olet tullut" hukkuivat hautarivistön äärelle kokoontuneitten omaisten tuskaiseen itkuun.

Kaatunut sotilas antoi isänmaalle suurimman uhrin, oman henkensä. Sotalesken ja sotaorvon luokse ei palannut kukaan.

Lopetan Isänmaalle laulun sanoihin : "Tämä maa ei koskaan sortua saa. Eläköön tämä muistojen, toivojen maa. Kauan eläköön Suomi".

Toivotan hyvää kaatuneitten muistopäivää ja kevään jatkoa !